

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

І.Б. Тернавська, Л.А. Пархоменко

Уманський національний університет садівництва, м. Умань (Україна)

Постановка проблеми. Проблема продовольчої безпеки залишається однією із центральних в економічному, соціальному та політичному житті України, поряд із завданнями в області оборонної, економічної та національної безпеки. Адже, без власного вітчизняного виробництва продовольства всі інші складові зводяться до нуля.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні засади продовольчого забезпечення ґрунтовно висвітлено у працях вітчизняних вчених: В.І. Власова, О.І. Гойчук, А.С. Лисецького, Б.Й. Пасхавера, О.В. Скидана та інших дослідників. Системний аналіз наукових праць за обраною темою свідчить, що досліджень присвячених проблемам продовольчого забезпечення регіонального рівня на сьогодні недостатньо, незважаючи на те, що вони відіграють особливу роль у розв'язанні продовольчої проблеми країни. Адже, вирішення цих проблем вимагає врахування фактору регіоналізації, тобто має охоплювати місцеві ресурсні можливості, диференціацію доходів населення тощо. Саме тому регіональні аспекти гарантування продовольчої безпеки потребують подальшого дослідження.

Метою публікації є оцінка сучасного стану продовольчої безпеки Черкаського регіону.

Основні результати дослідження. Черкаська область є потужним сільськогосподарським регіоном, який характеризується достатньо високою часткою в загальнонаціональних економічних показниках. За обсягами виробництва валової продукції сільського господарства вона входить в першу

п'ятірку регіонів України. Область є не тільки самодостатньою (крім плодів, ягід і винограду), але й володіє значним експортним потенціалом. Однак неможливість реалізації в повному обсязі потенціалу регіону в поєднанні з невисокою інвестиційною активністю щодо аграрного сектора обумовлена низкою організаційно-економічних і соціальних проблем.

Ситуація з продовольчою безпекою регіону неоднозначна. Практично повна безпека у сфері виробництва й споживання зернових та овочевих культур і загрозлива у сфері забезпечення населення області молоком, м'ясом та фруктами. Профіцит споживання хлібопродуктів і картоплі свідчить про те, що малозабезпечені верстви населення змушені компенсувати дефіцит енергетичної цінності харчування найдешевшими харчовими енергоносіями [1, с. 56].

Загальна оцінка споживання основних продуктів харчування не дає підстав для оптимізму і гарантії продовольчої безпеки. Раціон харчування населення області не відповідає вимогам, внаслідок заміни відносно дорогих продуктів тваринного походження (молока, м'яса, риби) на більш дешеві продукти рослинного походження (хліб, картоплю). Особливе занепокоєння викликає низький рівень споживання м'ясних продуктів – 61% від раціональної норми, який навряд чи може бути пояснений схильністю більшої частини населення країни до вегетаріанства. Більше того, рівень споживання молока та м'яса є нижчим мінімальних норм споживання. Надто низьким є значення найбільш корисної за вітамінним складом групи – плоди, ягоди, виноград, менше половини від потреби [2, с. 16].

Диспропорції в обсягах виробництва та споживання є наслідком надто низького рівня економічної доступності продовольства. Це вже інший бік продовольчої безпеки, який виражається в економічній доступності кожної людини до продовольчого кошика, можливості придбати ті продукти, які їй необхідні. Головним показником цього є рівень витрат на харчування, який на світовому рівні прийнято рахувати як відсоток від паритету купівельної спроможності. Наголошуємо, що саме цей показник є характеристикою рівня

продовольчої безпеки пересічного громадянина. Порівнюючи вартість витрат на харчування з попередніми роками, прикро констатувати той факт, що зростання витрат, – це не стільки результат збільшення обсягів споживання, скільки зростання цін на продукти харчування.

Відчуття продовольчого неблагополуччя посилюється з переходом від сумарних та середніх показників споживання до їх диференціації стосовно соціальних груп. Розраховані значення коефіцієнта Джині свідчать, що найвищий рівень диференціації проявляється при споживанні фруктів та ягід – 0,26, м'яса та м'ясопродуктів – 0,12. Найнижчий фіксується при споживанні хліба – 0,03 та картоплі – 0,02.

Результати досліджень дають можливість констатувати, що раціон харчування міського населення є поживнішим та збалансованішим, ніж сільського. Тому проблема продовольчої безпеки регіону сьогодні – це, насамперед, проблема найбідніших верств населення, особливо зубожілого селянства. Набір продовольчого кошика для сільського жителя це, перш за все, продукція отримана в результаті ведення особистих господарств, утримання ними худоби та птиці.

Висновки. Парадокс продовольчої проблеми полягає в тому, що за відсутності дефіциту продуктів харчування рівень і якість споживання залишаються на досить низькому рівні внаслідок невисокої купівельної спроможності населення, низької заробітної плати і високих цін.

Література

1. Тернавська І.Б. Сучасний стан продовольчої безпеки Черкаського регіону / І.Б. Тернавська // Економіка та управління АПК: Зб. наук. праць / Білоцерків. нац. аграр. ун-т. – Біла Церква, 2011. – Вип. 6 (89). – С. 53-56.
2. Тернавська І.Б. Продовольча безпека та її забезпечення на регіональному рівні: автореф. дис. на здобут. наук. ступ. канд. екон. наук : 08.00.03 / І.Б. Тернавська ; Біла Церква. нац. аграрн. ун-т. — БЦ., 2011. — 20 с.